

årgång 18 ● nr 2-2005

nattvakan

Nattvakan

*utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen
och erhålles av samtliga medlemmar i HFK.
Årsavgiften för medlemskap är för närvarande
80 kronor och insättes på pg. 88 94 30-5.*

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samlar och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågel frågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande: Mats Sundkvist, Båtmansvägen 6

824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-167 29

Vice ordförande: Maria Dunder, Lingarövägen 40

824 93 Hudiksvall, Tel. 0650-13772

Sekreterare: Karin Svensson, Blockvägen 16 F

824 34 Hudiksvall, Tel. 0650-175 37

Kassör: Lars-Göran Lindström, Slåttervägen 13

824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-141 21

Övrig ledamot: Bo Fagerström, Dalgatan 10

824 42 Hudiksvall, Tel. 0650-59 51 58

Suppleant: Niclas Vallin, Bergevägen 9

820 77 Gnarp, Tel. 0652-141 20

Suppleant: Kristina Sjöström, Välsta 62

824 94 Hudiksvall, Tel. 0650-74 30 87

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb har ett digert utflyktsprogram under alla årstider.

Tryckt av:
S-tryck
Skutskär

Sett i markerna våren-sommaren 2005

Mats Axbrink

EFTER MÅNGA ÅR AV DÅLIGA SORKÅR blev vårvintern 2005 ett riktigt bra tillfälle att vara ute på ugglelyssning. Pärflugglor ropade i stort sett överallt och kattugglor, slagugglor och sparvugglor kunde höras lite här och var. Hornugglan stiftar vi ju oftast bekantskap med i sommarnatten då ungar piper efter föda. I år kunde flera vuxna fåglar höras ropa i mars. Den ovanliga lappugglan hördes med åtminstone tre individer och senare under våren kunde två lyckade häckningar konstateras och ungarna ringmärkas. Även bland slagugglan och kattugglan ringmärktes många kullar. Fortsättning nästa sida.

INNEHÅLL NR 2 - 05

Sett i markerna våren-sommaren 2005	3
<i>Mats Axbrink</i>	
Bilder från Gotland	5
<i>Lars Göran Lindström</i>	
Tisdagsexkursionerna 2005	6
<i>Karin Svensson</i>	
Fjällpiparen på Nuolja	9
<i>Lars Göran Lindström</i>	
Notiser	12
Två fågellokaler i Nordanstigs kommun	15
<i>Lars Norman</i>	
Holkar	16
<i>André Larencranz</i>	
Berguven i Lillfjärden	17
<i>Karin Svensson</i>	
Program	18

*Fotopå denna sida. Slaguggla
Lars Göran Lindström*

*Foto på framsidan. Strandskata
Lars Göran Lindström*

*Foto på baksidan. Grönbena
Lars Göran Lindström*

Vårens rariteter var inte riktigt lika många som under 2004, men ändå gjordes flera mycket intressanta upptäckter. Till dessa hör bland annat spelande dubbelbeckasiner på ett fält vid Finflo under några magiska majnätter. Det är, vad jag känner till, första gången som dubbelbeckasinernas ploppande läten har hörts i våra trakter. En röd glada sågs kortvarigt i Gnarp i början på april. Förhoppningsvis kan artens expansion i sydsverige ge upphov till flera observationer kommande år. Bland vårens andflockar kunde ovanligt många snatteränder hittas och även bergänderna var fler än under senare år, som mest sågs 16 stycken vid Malgrynnan. Flera vadararter som inte är så vanliga under våren sågs; skärnäppa på Bålsön, flera rödspovar och sandlöpare på Malgrynnan. Den trevliga lundsångaren kunde höras mitt inne i Sörforsa i slutet av maj och några dagar senare sjöng ytterligare en på Jättholmarna. På denna lokal hittades även en gammal hanne praktejder. Arten sågs även mitt i sommaren utanför Agön. Vårens eller ska vi säga försommarens allra ovanligaste art var den rostgumpsvala som hittades på Hölick den 14 juni. Förstagångsfynd för Hälsingland!

Den goda sorktillgången gynnade förstas också tornfalken och i vissa områden är nu i stort sett alla av de holkar som vi satt upp besatta. Fler holkar sattes därför upp under våren. Rörhönan var en stadig häckfågel vid Ullsättersjärnen under 80- och 90-talet. Sedan försvann den som häckfågel från vårt område, det var därför mycket glädjande när häckning kunde hittas i en liten damm 1 km norr om Hälsingtuna kyrka. Steglits tycks bli en alltmer regelbunden häckfågel i området och när fåglarna samlade ihop sig under sensommaren kunde rekordstora mängder ses, som mest 120 ex vid Reffelmansviken.

Bland alla gässen runt Hudiksvall hittades under sommarens lopp många olika arter.

Bläsgås vid Lillfjärden i maj 2005. Foto: Lars Göran Lindström.

En strippgås sågs större delen av sommaren medan en ung spetsbergsgås sågs kortvarigt i september. Fjällgässen var som mest 67 till antalet under hösten, varav sju var ungfåglar. Bläsgås sågs kortvarigt i maj och senare en långstannare under hösten. Bläsgås sågs för övrigt även i Jättendal under våren.

Under hösten måste ändå konstateras att det var synnerligen dåligt med småfågel i markerna, steglits undantagen. Normala år brukar det ju röra sig mängder av sångare, flugsnappare, rödstjärtar med flera arter i buskmarkerna under augusti men detta år kändes det nästan många gånger som att det var meningslöst att leta småfåglar. Även vid ringmärkningen på Reffelmansviken var antalet ringmärkta tättingar rekordlåg. Sannolikt var det den kalla perioden i början av juni som gjorde att många häckningar misslyckades. Sommaren kom även sent till fjällen, där ju många av våra höstflyttare häckar.

Bilder från Gotland i juni

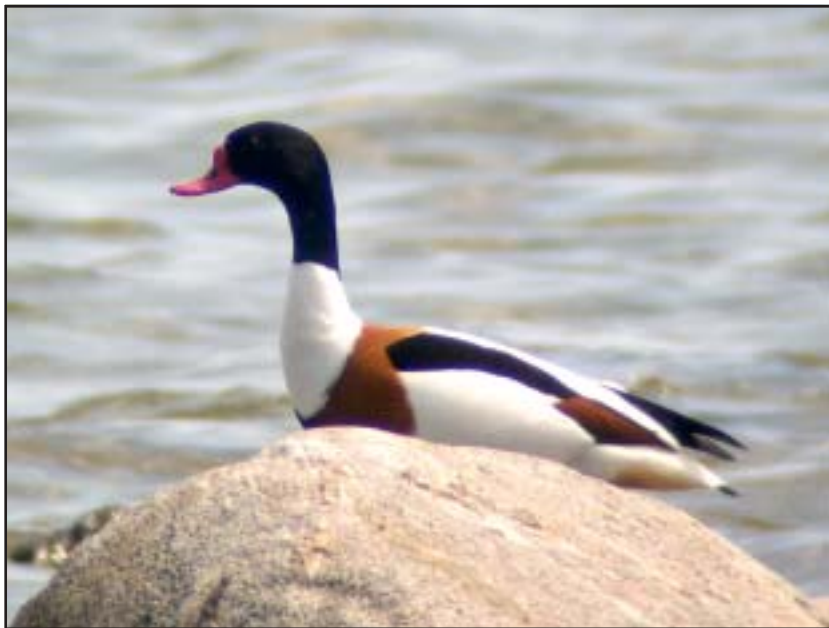
Överst: Halsbandsflugsnappare, rödhalsad gås.

I mitten: Rörhöna och sillgrissla.

Nederst: Tordmular.

Foto: Lars G Lindström.

Gravand. Foto: Lars Göran Lindström.

Tisdagsexkursionerna

2005

Karin Svensson

Under våren genomförde fågelklubben sex stycken exkursioner på tisdagskvällar. Som vanligt så deltog många medlemmar.

12/4

Så många som 19 stycken skådare deltog i årets första tisdagsexkursion. Kvällens ledare Maria hade lagt upp rutten Tunasjön – Nylandet – Hög – Fiskeby. Vi började vid fotbollsplanen i Finflo där vi hade bra utsikt över Tunasjön. Genast upptäcktes en skogs-snäppa vid strandkanten. Både cricka och

bläsand hade kommit och i en björk vid sjön satt en hämpling. Tranorna fanns också på plats och precis innan vi skulle åka vidare kom två storspovar inflygande. Vid Nylandet hann vi knappt ur bilarna förrän en kraftig regnskur förstörde allt skådande. Vädret var inte mycket bättre i Hög, så vi åkte raskt vidare till Fiskeby. Flera rödvingetrastar sjöng

vackert från en grantopp och bland de rastande grå- och kanadagässen fanns en sädgås. Att få se årets första sädesärta är alltid något speciellt och två stycken på en jordhög i Fiskeby blev för flera av deltagarna de första år 2005. Exkursionen avslutades med en överflygande gråhäger. Det var naturligtvis en besvikelse att vi inte fick se en enda rovfågel under hela kvällen, vi hoppas på bättre tur med rovfågarna en annan gång.

19/4

Femton varmt klädda deltagare trotsade den här kvällen det kalla vädret för att skåda fågel. Exkursionen visade sig bli riktigt lyckad med många fina observationer. Vi började vid Malgrynnan där det fanns en hel del rastande änder: cirka 25 vigg, tre stjärtand, 15 bläsand och en gravand. Några vadare fanns också på plats: tre strandskator, en större strandpipare och några storspovar. Därefter vidare ut till Vallaviken, där vi spanade ut över Hudiksvallsfjärden. Här kunde vi räkna in minst 40 skäggdoppingar, 15 storlommar och 11 bläsänder. Vi fick också se en fiskgjuse på nära håll. Men allra roligast var de åtta salskrakar (fyra hannar och fyra honor) som rastade inne i en liten vik. För att kunna se salskrakarna ännu bättre förflyttade vi oss in till Vallavikens stugområde. Här kunde vi verkligen njuta av de osannolikt vackra fåglarna på riktigt nära håll. I Erik Rosenbergs "Fåglar i Sverige" kan man läsa att Linné framhåller salskraken som vårt lands vackraste fågel. Efter kvällens kanonobsar på arten i fråga, är man benägen att hålla med.

26/4

Vi började kvällens exkursion med att titta på de fjällgäss som just vid den här tidpunkten på året rastar i Hudiksvallstrakten. Vid Lillfjärden fanns den här kvällen drygt tio stycken. Vidare mot Hålsjövikens, en av kommunens finaste fågellokaler. Lokalen levde också denna kväll upp till sitt goda rykte. Alla

deltagare fick mycket fina observationer på ett par snatteränder som rastade i viken. De flesta fick också se paret skedand, men vissa (bland annat undertecknad) missade dock dessa fåglar. Det gäller att prata mindre och skåda mer för att vara riktigt på hugget på HFK:s exkursioner. Övriga trevliga arter i Hålsjövikens var bland annat gråhakedopping, två honor salskrake och flera storspovar. Kvällens exkursion avslutades vid Hamreströmmen i Näsvisken. Förhoppningen var här att få se de forsärlor som tidigare under våren setts på lokalen. Efter en stunds väntan dök de upp, och Jonas zoomade snabbt in den ena i sin tubkikare och alla fick se den riktigt bra. En riktigt lyckad avslutning på kvällens utflykt.

3/5

Kvällens väder var inte det bästa för fågel-skådning, dimma och råkallt. Trots detta var vi tio stycken som tog plats i bilarna och åkte mot Enånger. Vid Borka brygga spanade vi in de vadare vi kunde urskilja i dimman. Gluttsnäppa, grönbena, skogssnäppa och drillsnäppa fanns där och bland ett tiotal enkelbeckasiner upptäcktes också en dvärgbeckasin. Det var mycket pedagogiskt att kunna studera dvärg- och enkelbeckasin intill varandra, och noga titta på de karaktärer som är typiska för respektive art. För flera av deltagarna blev också dvärgbeckasinen ett livskryss, det vill säga första gången någonsin man ser en viss art. Övriga arter vid Borka var bland annat svartvit flugsnappare, ladusvala, fisktärna och kricka. Även inne i Siviksfjärden fanns en del vadare, mestadels gluttsnäppa. Både trana och knölsvan låg på bo och ruvade, och i buskarna längs strandkanten kunde vi beskåda årets första lövsångare.

10/5

Nitton stycken deltagare också denna kväll, som inleddes med ett besök vid Malgrynnan.

Brun kärrhök i Tunasjön. Foto: Lars Göran Lindström.

Bergand var den art som alla ville se och efter en stund hittade vi fem stycken. Tyvärr låg de ganska långt ut så några kanonobsar på bergänderna blev det inte. När vi skådat klart vid Malgrynnan delades gruppen upp i två mindre. "Kryssarna" åkte till Myra i Delsbo där det tidigare under dagen observerats två raphhöns. Raphhöna är en mycket ovanlig fågel i Hälsingland, och för oss skulle det bli en ny Hälsingart. Vi hade tur och fick se raphhönsen riktigt bra, även om de stundtals tryckte hårt ute på sin stubbåker. Från Delsbo vidare till Hålsjövikén. Där sammanstrålade vi med den andra delen av gruppen, som hade tagit sig till Hålsjövikén via Hög och Näsvisken. Gråhakedoppingarna var fullt upptagna med bobygge. Ett par hade valt att placera sitt bo alldeles nedanför fågeltornet. För att inte störa doppingarna alltför mycket stannade vi därför uppe i tornet bara en kort stund. Övriga observationer vid Hålsjövikén var cirka 60 rastande

sjöorrar (en mycket stor summa för att vara på en inlandslokal), sju strandkator och en hanne brun kärrhök.

17/5

Årets sista tisdagsexkursion. Platsen för kvällen var Ornskarpen i Strömsbruk. Ornskarpen är området där Harmångersån rinner ut i havet, en fin fågellokal med många varierande naturtyper. Sju olika vadararter lyckades vi hitta längs stränderna, bland annat småsnäppa, svartsnäppa och roskarl. Stora mängder svalor födosökte över vattenytan, mestadels ladusvala men även hus-svala och backsvala. Det var ganska gott om sjöfågel, bland annat vigg, svärta och stor-skrake. Vi fick också fina obsar på både smålom och storlom. En rovfågel sågs under kvällen, en hanne brun kärrhök. Exkursionen avslutades med att alla fick njuta av en av Sveriges vackraste fåglar, nämligen två blåhakar som rastade i vassen.

Fjällpipare på Nuolja, juli 2005. Foto: Lars G Lindström.

Fjällpiparen på Nuolja

Lars Göran Lindström

Fjällpiparen är en sällsynt gäst i vårt landskap. Den är inte heller speciellt vanlig i sina häckningsområden på hög nivå i fjällen.

BÄSTA OCH NÄSTAN ENDA CHANSEN att få se fjällpiparen i vårt landskap är när det blir ett bakslag i vädret i slutet av maj. Då kan vissa år något enstaka exemplar rasta i jordbrukslandskapet.

Även som häckfågel är fjällpiparen ganska sällsynt. Jag har under de sista 30 åren,

nästan årligen, tillbringat en vecka i de svenska fjällen, men bara en gång stött på den orädda vadaren, men det går att hitta den bara men söker på rätt ställe. Här följer en målande beskrivning av Paul Rosenius ur boken "Sveriges fåglar och fågelbon" tryckt i början av 1900-talet.

Fjällpiparhannen på Nuolja sommaren 2005. Observera ungen till vänster som är på väg att söka skydd under hanen. Foto: Lars G Lindström,

”Åren hade runnit, och jag längtade att se honom åter. Där låg en bergskoloss och skrämde i den tunga dagern. Dess mörka molnblå var en överväldigande grusksamhet, och snöfälten breddes som svepningstäckan. På närhåll, väl däruppe, blev allting tryggt och vänligt. Och nu var himlen strålande och ren.

Jag hade drivit över alla bergets kullar och över snö och ur. Jag hade sökt honom, den långa dagen, som i dröm och rus, och jag fann honom, när solen sjönk mot skybäddarna över de fjärran fjällen. Där låg en bergslänt under mig, den hällde ner mot skogarna och myrlanden. Långt nere skymtade nybyggarbygdens gråa hus.

Ty sådan är din värld fjällpipare. Ovan dig stiga de höga åsarna, och neriunder ligger

världen som ditt öga famnar. Du bor på sätern, och allt, vad ljuvligast växer ur grusmarken, har du omkring dig. Ripbärrisets revor över lavmullen och de blodrödrämade och vita blombägarna – Azaléan med de rosiga små stjärnorna – Phyllodoce, lappljungen, som nu lyfter de hängande klockornas purpur. Långt därnere, långt därute breder sig oändligt land, vildmark, ödemark, sjöar, skog och fjäll. Blekbrunt ligger myrens golv med roströd färg på tuvorna av porsen. Det lyser ungrönt av björkarnas vår. Stränderna mot de långa vattnen stå taggade av granarnas toppspjut, och utanför glittra miljoner stjärnor.

Sen samlas allt inunder linjernas fina böljegångar, och drunknar allt i de enade färger-nas hav. Bort draga skogarnas och bergens

Utsikt från Nuolja mot Lappporten. Juli 2005. Foto: Lars G Lindström,

oändeliga följd av riken. Här spelar fjärrvärldens blå, med ton för ton, med klarhet, slocknande i disens skärhet. Som tecknade i en bristande dröm mot vitblå rymden, torna sig sylar och tinnar, med snö, vars renhet strålar ut i allt.

Det är stort att andas i din värld, lille fjällpipare, lilla duva bland bergen”

Nuolja, som ligger vid Abisko turiststation, var det ställe som jag såg fjällpipare första gången och dit begav jag mig en dag i juli.

En linbanan sträcker sig en bit upp på Nuoljas ostligaste kam och för att tjäna tid och ork tog jag linbanan den första biten. Vädret var inge vidare, cirka 10°, låga moln med regnskurar och en kraftig vind, så det smakade bra med en fika på toppstationen innan vandrigen mot toppen startade.

Jag visste att det hade observerats fjällpipare på den nordvästliga delen av Nuolja, så tanken var att bestiga toppen och sedan gå över på rätt sida för att leta efter fjällpiparen. En bit från toppstugan stötte jag på den första ljunpiparen. Den är ju en av fjällets karaktärsfåglar tillsammans med stenskvätta och ängsbiplärka. Jag tog några bilder av ljunpiparen men vindbyarna var så starka så att det var svårt att stå stilla. Ett femtiotal meter från toppen (1 169 m ö h) alldeles efter leden är jag nära på att trampa på en fjällpipare med ungar. Ungarna sprang åt alla håll men fjällpiparhannen la sig stilla ned bara fem meter från mig. Snart kom alla ungar springande och gömde sig under hannen. Och där låg han helt obekymrad av min närvaro. Jag kunde fotografera fågeln

från alla möjliga och omöjliga håll ett bra tag. Vi var alltså nästan på toppen av berget och med den hårda vinden och regnskurarna och den karga miljön, så tyckte jag att det inte var speciellt trevligt men fjällpiparen tyckte trivas förträffligt. Jag förstår inte varför den väljer dessa höga höjder.

Hanan ruvar ensam de ägg som honan lagt och följer, vaktar och vägleder ungarna. Honan har alltså inget att göra med avkomman efter det att hon lagt sina ägg. Äggen läggs i en enkel bale bland glest kråkris och

småstenar. Den ruvande hanen ligger ofta så hårt på boet, att man med försiktighet kan stryka honom över ryggen. Blir han uppskrämd utför han avledningskonster, med utbredd stjärt och den ena vingen – eller ibland båda – rätt uppsträckt, kryper han kvidande undan på marken.

Efter den otroligt fina upplevelsen gick jag upp på toppen och satte mig i lä bakom toppröset och intog en välförtjänt fika. Där såg jag en annan överlevare i denna karga miljö på höga höjder, snösparv.

Notiser

Sen utgivningsdag

På grund av ett datorhaveri hos redaktören så kommer detta nummer av Nattvakan ut över en månad senare än normalt. Det är också svårt att hitta uppslag till artiklar. Har du något som du vill skriva om så mottages alla bidrag med tacksamhet.

Medlemsavgift

Fortfarande så har cirka 30 medlemmar inte betalt in sin medlemsavgift för detta år. Med detta nummer kommer en påminnelseavi. Var vänlig och betala in avgiften, för det är inte billigt att trycka tidningen.

Fågellokaler i Hudiksvalls kommun

Fågelklubben har sökt och beviljats pengar från länsstyrelsen för att ge ut en broschyr om fågellokaler i Hudiksvall kommun. Tanken är att vi skall beskriva tio bra fågellokaler,

hur man hittar dit, vilka fåglar man kan se och när på året det är värt att göra ett besök på lokalen. Arbetet kommer att genomföras i form av en studiecirkel under hösten och början av nästa år. Broschyren trycks i fyrfärgstryck och kommer att finnas gratis på olika ställen i kommunen, till exempel turristbyrån. Om du är intresserad av att vara med kan du kontakta någon i styrelsen.

Satellitmärkt fjällgås

Den satellitmärkta ryska fjällgåsen var, som jag skrev om i förra numret, i slutet av januari i södra Irak. I slutet av mars började den sin flyttning norrut och observerades senare i Dagestan. I mitten av april hade den nått Kazakstan och den 20/5 var den tillbaka på sin häckningsplats från föregående år. Detta är den första gången som man har kunnat följa en fjällgås hela dess flyttningväg. Under hela sommaren uppehöll sig gåsen i samma område. I slutet av augusti startade flyttningen söderut. Men efter det har inget mer hörts från fjällgåsen. Troligtvis har den blivit skjuten.

”Soptippssjön”

Lars Göran Lindström

REDAN DET ANDRA ÅRET blev den konstgjorda sjön efter väg 84, strax efter hundklubben, en omtyckt rastplats för många arter av fåglar.

Jag var dit ett flertal gånger och blev inte besviken någon gång då det alltid fanns en mängd rastande fåglar att beskåda.

Främst var det ett flertal vadarter som grönbena, rödbena, gluttsnäppa, brushane, drillsnäppa och mindre strandpipare som utnyttjade stränderna runt sjön. Det populäraste stället var vallen närmast vägen. Om man kommer från Hudiksvallshället så kan man köra in en liten skogsväg alldeles efter sjön och parkera där, då har man en bra utsikt över sjön och ser också de fåglar som går och äter på vallen, närmast vattnet.

Men det var inte bara vadare i och runt sjön. Första veckan i maj rastade stora mängder gulärlor och vissa dagar var luften full av svalor, främst hus- och ladusvala men även någon backsvala. Efter några dagar anslöt sig mängder av tornseglare till insektsjakten ovanför sjön.

I slutet av april kunde man se ett flertal änder, som kricka, bläsand, knipa, gräsand. Även sothöna och sångsvan kunde observeras. Det verkade också som om ett par svart-hakedopping häckade i sjön.

Om man jämför så rastade det nog fler fåglar vid ”Soptippssjön” än vid Tunasjön denna vår.

Som ett litet kuriosum kan nämnas att en hona av praktand, en parkrymning, sågs i sjön i augusti.

Överst: Grönbena sedan Brushane och underst rödbena. Alla fåglar fotade vid ”Soptippssjön” i maj 2005. Foto: Lars G Lindström.

Svar till tävling i Nattvakan 1-2005

Här följer de rätta svaren till citattävlingen i förra numret av Nattvakan.

Citat 1: I Skuggor av sten av Åke Edwardson

Citat 2: D Bröderna Lejonhjärta av Astrid Lindgren

Citat 3: J Skuggorna och regnet av Håkan Nesser

Citat 4: F Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige av Selma Lagerlöf

Citat 5: A Händelser vid vatten av Kerstin Ekman

Citat 6: H Pelle Svanslös på äventyr av Gösta Knutsson

Citat 7: C Den femte kvinnan av Henning Mankell

Citat 8: B Bilbo-en hobbits äventyr av J R R Tolkien

Citat 9: G Hemsöborna av August Strindberg

Citat 10: E Innan himlen klarnar av Stig Claesson

Vinnare i citattävlingen blev Stig Sjödin från Näsvisken. Han vinner ett presentkort från OK på 100 kr. Fågelklubben gratulerar till vinsten!

Svartkråka i Hälsingtuna

PÅ EFTERMIDDAGEN den 15:e september i år upptäcktes en svartkråka vid Hälsingtuna kyrka. Den helt svarta kråkan födosökte tillsammans med andra kråkor och kajor på en potatisåker strax norr om kyrkan. Svartkråkan sågs därefter fram till i början av oktober månad på olika platser i närheten av

Tunasjön och Hälsingtuna kyrka. Det är mycket möjligt att den kommer att finnas kvar i trakten ett tag framöver. Åk gärna ut och spana igenom flockarna med kråkfågel och leta efter den helsvarta kråkan.

De kråkor vi vanligen ser hos oss är gråkråkor. Gråkråka och svartkråka är inga egna arter, utan raser av arten kråka. Det latinska namnet på en fågel är uppbyggt enligt principen släkte-art-ras. Vanlig gråkråka heter på latin *Corvus corone corone*, medan svartkråka heter *Corvus corone corone*. Detta visar alltså att båda är raser av arten kråka (*Corvus corone*).

Även fast svartkråka inte är en egen art är fyndet i Hälsingtuna ändå intressant. Svartkråkan finns normalt sett i västra och sydvästra Europa. Närmaste häckningsplats är Danmark. I södra Sverige ses svartkråkor regelbundet varje år, och det har också konstaterats att svartkråka samhäckat med gråkråka. Längre norrut är svartkråkan betydligt mer sällsynt. I Hälsingland finns sedan tidigare bara 10 fynd. Det första fyndet är från år 1957 då en död svartkråka påträffades i Färila. Första gången en svartkråka sågs i Hudiksvalls kommun var 1965, då sågs en individ i centrala Hudiksvall. Därefter finns fem ytterligare fynd, det senaste från 1999 då en svartkråka sågs vid Kyrksjön i Forsa. Svartkråkan i Hälsingtuna är alltså det sjunde fyndet i Hudiksvalls kommun.

Två fågellokaler i Nordanstigs kommun

Lars Norman

ÖVRE DÖSJÖN

Vägen dit

Om man kommer E4:an söderifrån, ta till höger vid Q8 i Gnarp. Åk gamla riks 13 fram till järnvägsövergången i Gryttje cirka 3 km och ta av till höger. Efter en knapp km passeras bron över Dyrån. Fortsätt vidare 2 km. En liten stuga syns på höger sida, åk förbi den 50-100 m och parkera efter väggkanten. Nyupptaget hygge gör att sjön skymtar från vägen.

Övre Dösjön är egentligen ingen sjö utan en starr- och fräkenmad som Dyrån rinner igenom. Vid vårfloden och regniga höstar ger det mer ett intryck av sjö. Sjön håller på att bli svåröverskådlig på grund av uppväxande strandskog, men rör man sig lite efter strandkanten kan fortfarande hitta öppningar i vegetationen så man kan se både mot öster och söder.

Fåglar

Av häckande fåglar kan nämnas: trana, sångsvan, gräsand, kricka, knipa, och ibland bläsand medan mer sporadiska obsar av stjärt- och skedand har gjorts. Vattenrall och småfläckig sumphöna har hörts spela vissa år. Fiskgjusen fiskar ibland, främst efter å-draget och numera besöker också havsörnen

området, mest under vårtid. Brun kärrhök brukar stryka förbi då och då och nöjsamt är att under juni- juli åka hit och se lärkfalkarna jaga sländor.

Myggmedlet bör inte lämnas hemma eftersom de små varelserna tidvis förekommer i legioner.

DÖSJÖHÄLLEN

Vägen dit

Om ni kommer E4:an från söder, ta av till höger vid Q8. Åk gamla riks 13 1,5 km till skylt mot Norrfjärden där ni tar till höger. Efter 4 km kommer ni till en lång dubbelkurva. Vid utgången av kurvan, ta till vänster in på skogsbilvägen. Åk sedan över Haddängsån och uppför en lång backe, passera sista krönet och ta efter 200 m vägen till höger. Kör fram till vändplatsen och lämna bilen där. Gå sedan den lilla stigen åt öster drygt 200 m och ni är på Dösjöhällen.

Från Dösjöhällen har man en milsvid horisont mot norr att spana över. Hösten är bästa tiden att vara här (aug-okt) men man kan givetvis också se en del på våren (slutet av mars-maj) om man tar sig dit. Vägen kan vara oplogad.

Fåglar

I augusti brukar bivråkar börja dra och de första kärrhökarna visa sig. I slutet av augusti och i september sträcker fiskgjuse och lärkfalk. Tornfalk och stenfalk hör också till dem som passerar liksom enstaka duvhökar. Kanske kommer också en pilgrimsfalk. Bra dagar i slutet av september och början oktober kan man räkna in 20-45 fjällvråkar, 15-25 ormvråkar, 20-40 sparvhökar och 5-10 havsörnar. Veckan efter älgjakten och när kråksträcket pågår som bäst finns goda chanser att se kungsörn. Handkikare och tub är ett måste!

Holkar

André "Holkien" Larencranz

UNDER DE SENASTE ÅREN har jag både köpt och byggt holkar. Det hela började med att pappa skulle visa mig hur jag på egen hand skulle kunna bygga en holk, dels för att vi skulle få fler fåglar i trädgården, dels för att jag skulle få känslan av att tillverka något i trä. Själv ville jag springa in och spela dator (!). Nu, några år senare, har jag dessutom gjort en sammanställning för häckningssäsongen 2005. För tillfället har jag 29 holkar varav tre ej är uppsatta. I min svarta anteckningsbok har jag dokumenterat namn eller nummer på respektive holk, uppsättningsområde, vilket träslag den är monterad på, vilket träslag den är tillverkad av, håldiametern samt holkmodell. Vidare har jag gjort ett flertal observationer intill holkarna. Här följer ett par exempel:

Holk 1

Brädholk av furu

Håldiameter: 32 mm

Uppsatt på en gran

Holkmodell: småfågelholk

Vår-sommar 2005:

22/5 Talgoxar (*Parus major*) har flyttat in bakom ryggen på mig. De flyger nu ut och in hela tiden. Förhoppningsvis har de fått ungar.

4/9 Ett ägg kvar men inga döda ungar.

Gubbbolk 4

Brädholk av diverse virke (inköpt för 10 kr)

Håldiameter: 32 mm

Uppsatt på björk

Holkmodell: småfågelholk

Vår-sommar 2005:

5/6 Har ej sett någonting förrän nu. Pilfin-
kar (*Passer montanus*) häckar i holken!

4/9 Inga döda ungar.

Häckning

Det har skett häckning i 13 av de 29 holkarna. Följande arter har häckat denna säsong: svartvit flugsnappare (fyra par), talgoxe (fem par), blåmes (två par), stare (ett par), pilfink (ett par).

I vissa holkar har den svartvita flugsnapparen kört bort talgoxe och blåmes. I en holk skrämdes blåmesarna bort av grannkatten, efter detta bosatte sig humlor i holken. I tre holkar har också getingbon påträffats.

Döingar

Sammanlagt har en svartvit flugsnappare, 13 talgoxar (sju ungar och sex ägg) och en blåmesunge dokumenterats döda (snyft). Själv höll jag på att stryka med då jag en alldeles för kort vinterdag envisades med att såga mig en granstamsbit. Jag ansåg den vara lämplig som kubbholk för svartmes. I dagsljus visade det sig att granstammen hade alltför stor diameter för att kunna bli en holk. Till slut blev den i stället fundamentet till ett slags konstverk att mata fåglar i.

A man's gotta do what a man's gotta do

Inför nästa häckningssäsong planerar jag att sätta upp fler holkar. Jag ska försöka snickra en knipholk, några starholkar och fler småfågelholkar. Då jag inte har tillgång till någon snickarbod får jag hålla till utomhus med risk att bli påflugan av nötväcken (farligt snabb), talltitan och svartmesen.

Berguven i Lillfjärden

Karin Svensson

VARJE DAG UTSPELAS DRAMATISKA HÄNDELSER i vår natur. För det mesta är vi människor omedvetna om vad som händer men ibland kan vi, när vi minst anar det, hamna mitt i ett av naturens egna dramer.

Så var fallet fredagen den 30:e september i år. Halv tio på förmiddagen blev jag på jobbet uppringd av en kollega som upphetsat förklarade att det låg en berguv i Lillfjärden. Jo, ni läste rätt. Uven låg i Lillfjärden, i vattnet, hårt mobbad av kråkor och skator och orkade inte ta sig upp. Berguven hade först observerats när den satt på en av de små broarna vid norra delen av Kärleksstigen. För att komma undan de närgångna kråkfåglarna hade uven först flugit ut till en liten ö och därefter ut över vattenytan, då den helt plötsligt föll ner i vattnet. Den kunde inte ta sig upp på vingarna men lyckades ta sig in till en vassrugg. Där låg den alltså nu, på utsidan av vassruggen 10 meter ut från land. För att kunna rädda uven behövdes en båt.

Jag ringde räddningstjänsten som lovade att rycka ut. Utrustad med en stor pappkartong åkte jag därefter själv ner till Lillfjärden.

Det hade nu samlats en skara åskådare som oroligt följde berguvens öde. Jag fick veta att de senaste 10 minuterna hade det inte rört sig nåt i vassen överhuvudtaget. Några trodde att det redan var för sent, att uven hade drunknat. Vi hyste alltså inget stort hopp när räddningstjänsten dök upp och gick ut med sin lilla båt. När de rundade vassruggen flaxade det till ordentligt. Vilken lycka, uven var vid liv! Brandmännen fångade in den genomblöta berguven, som skräckslagen väste och knäppte med näbben. När uven, som visade sig vara ringmärkt, kom iland igen applåderade alla åskådare på stranden. Räddningsaktionen hade lyckats.

Uven var nu räddad, men måste torka, vila och äta upp sig. Jag körde därför uven till Järvzoo, som har tillstånd att rehabilitera vilda djur och fåglar. Där blev den placerad i en bur och ställd inomhus för att torka. Efter några dagar flyttades den ut till en större voljår. I skrivande stund (10:e oktober) är uven fortfarande kvar på Järvzoo och mår enligt uppgift utmärkt. Den äter bra, flyger bra och har inga synliga skador. Berguven ska få stanna på Järvzoo tills den har ätit upp sig ordentligt, därefter ska den återfå sin frihet.

Eftersom berguven var ringmärkt kunde vi göra vissa efterforskningar om varifrån den kom. Det visade sig att uven, som var en hona, var en så kallad projektuv från Berguv Nord. Uven var född i våras, uppfödd i hägn och frisläppt i Kovland, Medelpad, den 30:e augusti i år. Den hade alltså varit i frihet exakt en månad när den blev omhändertagen igen. Vi får verkligen hoppas att den klarar sig längre när den om några veckor blir frisläppt för andra gången i sitt liv.

Hökuggla. Foto: Lars Göran Lindström.

Program

höst – vår

Samling där inte annat anges är alltid vid Lillfjärdens utfodringsplats.

Rapportsystemet Svalan

23/11

Tid: 19.00
Plats: CUL (f.d Lansenutbildningar)
Ansvarig: Mats Axbrink 0650-963 87

Vi lär oss hur det nya rapportsystemet för fåglar fungerar. Hur gör jag för att bli rapportör? Hur rapporterar jag mina observationer och mycket annat. Fika.

Nyårsexkursion

1/1

Tid: 08.00
Ansvarig: Mats Axbrink 0650-963 87

Nu startar det nya fågelåret med, som många tycker, årets mest spännande exkursion. Förra gången sprängdes den magiska 50-vallen. Det är ganska otroligt att man kan se så många arter mitt i vintern.

Antarktis och Sydgeorgien

18/1

Tid: 19.00
Plats: CUL (f.d Lansnutbildningar)

Favorit i repris. Sven Norman visar bilder och berättar om en fantastisk resa bland pingviner, sälar, sjöelefanter med mera. Fika.

Årsmöte

14/3

Tid: 18.30
Plats: Räddningstjänsten

Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Fågelklubben bjuder på fika. Vi hoppas kunna erbjuda någon trevlig bildvisning.

Ugglexkursion

6/3

Tid: 19.00
Ansvarig: Mats Sundkvist 0650-16729

Blir denna vinter lika sorkrik som föregående så får vi nog höra ett flertal ugglor ropa, men som vanligt är det en mycket väderkänslig aktivitet.

Tisdagsexkursionerna

startar 11/4

Tid: 17.30
Ansvarig: Karin Svensson 0650-17537

Det kan tyckas vara långt till april men tiden går fort och i alla fall startar den populäraste aktiviteten den 11:e. Mer information kommer i nästa nummer.

Juvenil spetsbergsgås i Lillfjärden, september 2005. Foto: Lars G Lindström.

